

INTERNATIONAL
CAMPAIGN
FOR TIBET

“Buiten China wonen begint steeds meer te voelen als binnen China wonen”

Interview met Ardi Bouwers

De invloed van China stopt niet langer bij de eigen grenzen. Het beïnvloedt sociale media, nieuws en het leven van velen die in Europa wonen. Ardi Bouwers is een erkend China-expert en medeauteur van een studie naar de *Chinese Invloed en Inmenging in het Nederlandse Medialandschap*. De studie bracht belangrijke inzichten aan het licht en bevat concrete aanbevelingen aan de Nederlandse overheid. Als belangenorganisatie die geconfronteerd wordt met de enorme invloed van China in Europa, is International Campaign for Tibet Europe (ICT) afhankelijk van accurate berichtgeving in de media over Tibet. Wangpo Tethong, uitvoerend directeur, en Laila Tara Schumann, communicatieofficier, interviewden Ardi Bouwers om haar inzicht in de situatie te krijgen. Het interview vond plaats in het prachtige herenhuis van Ardi Bouwers in Den Haag op 8 juli 2025.

OVER ARDI BOUWERS

Ardi Bouwers is sinoloog en keynote spreker over Chinese (geo)politiek, media en propaganda. Ze is de oprichter van strategisch adviesbureau China Circle. Bij de Universiteit van Amsterdam geeft zij college over China's Ambitions in the 21st Century. Ze is verbonden aan het Leiden Asia Centre, waar ze onderzoek deed naar de politisering van zakendoen met China. In het verleden was ze lid van de redactieraad van de Wereldomroep, waar ze leiding gaf aan verschillende taalafdelingen, waaronder Chinees, Indonesisch en Arabisch. Ze is auteur van een boek over interculturele communicatie tussen Nederlanders en Chinezen.

INTERNATIONAL CAMPAIGN FOR TIBET EUROPE

Funenpark 1D, 1018 AK Amsterdam
Tel.: +31 (0) 20 330 82 65

E-mail: icteurope@savetibet.nl
www.savetibet.nl

IBAN: NL09 INGB 0000 0042 23
KvK: 34119094 / RSIN: 808423770

Wangpo: Bedankt dat u vandaag de tijd heeft genomen om met ons te praten. Voordat u ingaat op de details van het rapport, kunt u ons vertellen wat uw grootste zorg is met betrekking tot de bevindingen van uw rapport?

Ardi: Natuurlijk. Wat we zien, is dat leven buiten China steeds meer aanvoelt als leven in China. Dat is niet alleen mijn mening, het is een zin die we citeerden uit The Economist, en het vat de realiteit heel goed samen. De druk die diasporagemeenschappen zoals Tibetanen, maar ook Chinese mensenrechtenactivisten of de LGBTQ+-gemeenschap, en Nederlandse correspondenten die in China werken, voelen, is enorm psychologisch. Er is een constant gevoel van controle, reëel of vermeend, dat een zware tol eist van individuen en de vrije journalistiek.

Laila: Uw rapport begint met de werkomstandigheden van Nederlandse correspondenten in China. Wat hebt u ontdekt?

Ardi: Ja. Correspondenten in China moeten leven met de sterke psychologische druk van het gevoel dat ze bij elke stap die ze zetten in de gaten worden gehouden. Interessant genoeg accepteerden velen de druk daar als "onderdeel van hun werk". Maar na hun vertrek uit China realiseerden ze zich hoe abnormaal en extreem het was geweest. Dat perspectief helpt ons ook te begrijpen wat diasporagemeenschappen in Nederland ervaren.

Laila: Je zegt dat de Nederlandse media hier niet goed op voorbereid zijn. Wat verbaasde je het meest?

Ardi: Het viel me op hoe weinig aandacht er is voor psychologische druk. Organisaties voor vrije pers en media-ondersteunende instanties richten zich vooral op fysiek geweld of bedreigingen, maar de enorme psychologische impact van China's tactieken wordt over het hoofd gezien. Meestal wordt het aan de individuele correspondent overgelaten om ermee om te gaan. Dat beïnvloedt de verhalen die verteld worden en de moed om ze te vertellen.

Een ander probleem is het gebrek aan expertise van Nederlandse redacteuren als het gaat om de omgang met China en andere autoritaire regimes die Nederlandse correspondenten in China bedreigen, maar ook een scala aan tactieken gebruiken om de media te beïnvloeden, ook in Nederland.

Wangpo: Kun je hier meer over vertellen?

Ardi: Om het narratief te controleren, probeert China ongewenste informatie te onderdrukken en tegelijkertijd positieve propaganda te promoten die de succesverhalen en waarden van China promoot. Met dit in gedachten bieden Chinese staatsmedia bijvoorbeeld gratis tekst, foto's en vooral video aan nieuwsorganisaties aan. Video is duur om te produceren, dus als het

beschikbaar is, gebruiken mensen het gewoon, vaak zonder te beseffen dat het afkomstig is van Chinese staatsbronnen.

Een eenvoudig voorbeeld van hoe China sterk investeerde in het vormgeven van het narratief was tijdens de COVID-uitbraak. China voerde een enorme publiciteitsstunt uit door mondkapjes en beschermende kleding naar Italië te sturen. Het was een simpele transactie die Italië betaalde, maar de videoreportage vanuit China deed het lijken als een genereus geschenk. Dat is wat ze constant doen. Hun agenda pushen en kaders creëren waarbinnen de berichtgeving plaatsvindt.

Dat gebrek aan transparantie is het probleem. In Nederland bewaart de NOS nu video's van Chinese oorsprong in een aparte map, zodat journalisten in ieder geval weten dat het bevooroordeeld kan zijn.

Wangpo: We zien een vergelijkbare aanpak van China om het nieuws uit Tibet te controleren.

Ardi: Ja. Dat is waar het het moeilijkst is. Geen toegang, zware censuur, geen data. Journalisten kunnen hun verhalen niet langs hun redacteurs krijgen zonder verifieerbare bronnen. Ze schrijven hooguit één keer over de propagandatours, maar daarna is er niets meer concreets om mee te werken. Het systeem is ontworpen om verhalen hun diepgang te ontnemen.

Laila: En ondertussen vullen sociale media de leemte.

Ardi: Precies. Influencers en YouTubers promoten gelikte video's die snel rondgaan, zelfs als ze oppervlakkig of regelrecht propaganda zijn. Serieuze journalistiek is trager en minder flitsend, maar de concurrentie om aandacht is moordend.

'Juridische oorlogsvoering' is een andere methode die China steeds vaker gebruikt om kritische stemmen het zwijgen op te leggen. Door juridische stappen te ondernemen tegen journalisten, denktanks of organisaties, beroven de Chinese autoriteiten hen van hun financiële middelen en tijd, waardoor ze gedwongen worden hun publicaties in te trekken en anderen ervan weerhouden een kritisch standpunt in te nemen. Dit leidt ook tot zelfcensuur.

Wangpo: Economisch gezien zal China natuurlijk altijd de overhand hebben.

Ardi: Natuurlijk. Dus wat we zien is dat China een combinatie van middelen gebruikt, van technische surveillance, juridische oorlogsvoering en economische dwang, en het overspoelen van de nieuwsredactie met propagandamateriaal door gratis video's en artikelen aan te bieden waar informatie ontbreekt. Samen zijn deze methoden ongelooflijk effectief in het controleren van de verhalen die verteld worden, zelfs in Nederland.

Laila: Eerder sprak je over de psychologische druk die China uitoefent om mensen het zwijgen op te leggen. Hoe beïnvloedt dit gemeenschappen zoals Tibetanen en Oeigoeren hier?

Ardi: De druk is constant. Tibetaanse, Oeigoerse, Hongkongse en Chinese mensenrechtenactivisten in Europa voelen het dagelijks. Het heeft net zoveel impact als fysieke bedreigingen, misschien zelfs nog wel meer. Stel je voor dat je een Tibetaan, Oeigoer of Chinese activist bent die in Europa woont. Zelfs als jou niets overkomt, kan je familie in China wel eens op de deur kloppen, een telefoontje krijgen, of iemand naast zich zien zitten terwijl ze online met je praten. Dat hoeft niet elke dag te gebeuren om het elke dag te laten drukken. Vrouwen worden ook steeds vaker het doelwit van pesterijen, waarbij hun telefoonnummer op escortwebsites wordt gepubliceerd, wat leidt tot talloze verontrustende telefoontjes. Er is dus een kans dat je lastiggevallen wordt en dat je het gevoel hebt dat iemand je in de gaten houdt, zelfs als je het niet zeker weet. Dat eist een zware tol en leidt ertoe dat mensen hun uitspraken en aanwezigheid intrekken.

Laila: Je noemt deze methode "zelfcensuur".

Ardi: Precies. Een beetje druk op één persoon zorgt ervoor dat honderd anderen aarzelen om te spreken. Na verloop van tijd vallen hele gemeenschappen stil. Dat is niet toevallig, maar opzettelijk.

Wangpo: Wat kunnen mensen in zo'n situatie doen?

Ardi: Een aanbeveling die we doen is: meld incidenten bij de politie. Zelfs als het frustrerend voelt, zelfs als de autoriteiten niet meteen in actie komen. Als slachtoffers in verschillende gemeenschappen aangifte doen, wordt een patroon zichtbaar. En zodra een patroon is gedocumenteerd, kunnen de autoriteiten actie ondernemen. Het systeem is ontworpen om vaag en ontkenbaar te zijn, dus alleen door de punten met elkaar te verbinden, kunnen we het blootleggen.

Laila: Als je de eerste stap zou moeten noemen om deze situatie te verbeteren, wat zou dat dan zijn?

Ardi: Redacteuren en journalisten moeten hun bewustzijn en begrip van hoe China werkt vergroten. Redacteuren hebben de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat hun journalisten en bronnen worden beschermd tegen niet alleen fysieke, maar ook psychologische druk. Journalisten moeten tussen de regels door kunnen lezen en begrijpen welke verhalen er worden verteld en welke niet. Journalisten die het draaiboek begrijpen, rapporteren anders. Samenwerking helpt ook. Als mediaorganisaties samenwerken, kunnen patronen zichtbaar worden en risico's worden gespreid. Als tien media hetzelfde onderzoek publiceren, is het moeilijker om ze aan te klagen of te intimideren. Bescherming tegen SLAPP* is ook belangrijk, anders slokken rechtszaken alleen maar middelen op.

Aan de andere kant moeten politie en overheid mensen die melden dat ze in Nederland worden lastiggevallen, serieus nemen. Individuele gevallen moeten worden erkend als onderdeel van een campagne en niet als zomaar willekeurige trollen. Er moet structurele kennis over China worden ontwikkeld en er moet beleid worden gemaakt om Nederlandse journalisten en kwetsbare groepen in Nederland te beschermen.

Laila: Hoe zit het met de gewone lezer? Hoe kunnen zij er zeker van zijn dat ze niet alleen Chinese propaganda lezen?

Ardi: Mediawijsheid is essentieel. Wees op de hoogte van Chinese propagandacampagnes en controleer je bronnen. Kijk niet alleen naar de media, maar ook naar wie er schrijft. Volg mensen die hun bronnen verifiëren. Dat is mijn belangrijkste advies.

Conclusie

Ardi maakt duidelijk dat China's acties in het buitenland geen geïsoleerde acties zijn, maar onderdeel van een bredere strategie van informatieoorlogvoering. Vrije mediacontent en druk op journalisten, activisten en diaspora-gemeenschappen zijn gecoördineerde instrumenten om de berichtgeving tot ver buiten de Chinese grenzen te controleren. Het erkennen dat dit een bewuste strategie is, en geen willekeurige beïnvloeding, is essentieel als we weerstand willen bieden.

*Een SLAPP (Strategic Lawsuit Against Public Participation) is een rechtszaak die wordt aangespannen om critici te intimideren, het zwijgen op te leggen of te censureren door hen te belasten met hoge juridische kosten, in plaats van daadwerkelijke gerechtigheid te zoeken voor een terechte claim.

INTERNATIONAL
CAMPAIGN
FOR TIBET

Lees [hier](#) het volledige rapport 'Chinese Invloed en Inmenging in het Nederlandse Medialandschap'.

Wilt u meer weten? Kijk dan op savetibet.nl